

УДК 338.5

ШЛЯХИ ЗНИЖЕННЯ ВИТРАТ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ЛЕГКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

А. В. Лисачок

студентка 4 курсу, група ФіК-41, навчально-науковий інститут економіки та менеджменту

Науковий керівник – к.е.н., доцент Л. М. Мельник

*Національний університет водного господарства та природокористування,
м. Рівне, Україна*

У статті наведено сутність та склад витрат на підприємствах легкої промисловості, здійснено їх структурно-динамічний аналіз за період 2014-2016 рр. Запропоновано шляхи зниження витрат на підприємствах легкої промисловості.

Ключові слова: витрати, зовнішні витрати, внутрішні витрати, легка промисловість, собівартість, трудомісткість, амортизаційні відрахування.

В статье приведены сущность и состав расходов на предприятиях легкой промышленности, осуществлен их структурно-динамический анализ за период 2014-2016 гг. Предложены пути снижения затрат на предприятиях легкой промышленности.

Ключевые слова: расходы, внешние расходы, внутренние расходы, легкая промышленность, себестоимость, трудоемкость, амортизационные отчисления.

The article presents the nature and composition of spending on business light industry made their structural and dynamic analysis for the period 2014-2016. The ways of reducing the cost of light industry.

Keywords: costs, external costs, internal costs, light industry, cost, complexity, depreciation.

В умовах сьогодення стан розвитку та функціонування підприємств легкої промисловості України знаходиться на складному етапі. Це можна пояснити рядом проблем, які характерні для легкої промисловості. Зокрема, відсутність у багатьох підприємств ефективного управління, несприятливий інвестиційний клімат регіону, де вони розміщуються та України загалом, висока частка імпортованих товарів. Наявність даних проблем свідчить, про нагальний пошук шляхів зниження витрат на підприємствах легкої промисловості.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питаннями розвитку легкої промисловості займалися багато вчених, серед яких І. Б. Плотніченко, О. В. Кулемзіна, Г. Фандель, Ф. Ф. Бутинець, А. Г. Мельник, О. І. Корінцева, М. Турило, Ю. Б. Кравчук, Л. Е. Касьян. Однак, незважаючи на значну кількість праць із досліджуваної проблематики, існує низка не вирішених питань, пов'язаних із шляхами зниження витрат на підприємствах легкої промисловості. Вищезазначене свідчить про актуальність обраної теми і окреслює коло питань, які потребують проведення ґрунтовних наукових досліджень

Метою дослідження є пошук шляхів зниження витрат на підприємствах легкої промисловості. Відповідно до поставленої мети визначено наступні завдання дослідження:

- розкрити сутність та склад витрат на підприємствах легкої промисловості;
- здійснити структурно-динамічний аналіз витрат на підприємствах легкої промисловості;
- розглянути проблеми на підприємствах легкої промисловості та запропонувати шляхи їх вирішення.

Виробнича діяльність підприємства завжди пов'язана з витратами. Насамперед це затрати на оплату праці найманих працівників, купівлю засобів виробництва, тобто устаткування, машин, обладнання, сировини, матеріалів, на оплату електроенергії та інше. І перш ніж розпочати виробництво тих чи інших товарів, підприємці вивчають попит і ціни на товари, потім розраховують витрати на виробництво товарів та очікувані доходи і на цій основі приймають остаточне рішення про організацію виробництва. Далі розраховують, яку кількість товарів вони зможуть запропонувати на ринку [1].

Зовнішні витрати – це видатки на ресурси постачальникам, які не є співвласниками даної фірми. Внутрішні витрати – це затрати власних, неоплачуваних, внутрішніх ресурсів. Розрізняють також постійні та змінні витрати. Поділ витрат на постійні і змінні зумовлений тим, що збільшення або зменшення змінних витрат зумовлює зміни загальних витрат і обсягу виробництва продукції.

У нашій літературі і на практиці поряд з терміном «витрати виробництва» продовжує вживатись термін «собівартість продукції». Собівартість – це виражені в грошовій формі сумарні витрати підприємства на виробництво і реалізацію продукції. Це частина вартості продукту праці. Структура собівартості продукції визначається постановою Кабінету Міністрів України від 10 листопада 1994 р. Вона включає: матеріальні затрати, затрати на оплату праці, відрахування на соціальне страхування, амортизацію основних фондів, інші витрати (затрати на науково-дослідні роботи, рекламу, управління тощо) [2]. У сучасній літературі поняття «витрати» трактується по-різному (табл. 1).

Таблиця 1

Трактування поняття «витрати»

№ з/п	Джерело	Визначення
1.	Г. Фандель [3, С. 458]	Затрати факторів виробництва у вартісному вимірі.
2.	Ф.Ф. Бутинець [4, С. 197]	Це те, що фірма платить для того, щоб вести діло і отримувати дохід.
3.	А. Г. Мельник, О. І. Корінцева [5, С. 369]	Прямі і непрямі, фактичні і можливі виплати або упущена вигода, необхідні для того, щоб залучити й отримати ресурси і межах даного напрямку.
4.	М. Турило, Ю. Б. Кравчук [6, С. 9-10]	Вартісне вираження абсолютної величини застосовано-споживаних ресурсів, необхідних для здійснення виробничо-господарської діяльності підприємства і досягнення ним поставленої мети.
5.	Податковий Кодекс України [7]	Сума будь-яких витрат платника податку у грошовій, матеріальній або нематеріальній формах, здійснюваних для провадження господарської діяльності платника податку, в результаті яких відбувається зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, внаслідок чого відбувається зменшення власного капіталу (крім змін капіталу за рахунок його вилучення або розподілу власником).

У галузі легкої промисловості функціонує понад 10 тис. підприємств, із них: у текстильній промисловості – близько 2,5 тис., у виробництві готового одягу і хутра – близько 6 тис., шкіри і шкіряного взуття – близько 1,5 тис. Практично всі підприємства легкої промисловості приватизовані, а ті, що знаходяться в державній власності, становлять менше 1% [8, с. 151].

У 2008 р. Всесвітній економічний форум спільно з Фондом «Ефективне управління» вперше презентував звіт про конкурентоспроможність України. У звіті проаналізовано

сильні та слабкі сторони конкурентоспроможності країни, а також надано оцінку конкурентоспроможності українських регіонів. У рейтингу Всесвітнього економічного форуму за 2015–2016 рр. Україна посіла 79 місце серед 140 країн світу, втративши три позиції за рік (табл. 2).

Таблиця 2

Динаміка змін позицій України в рейтингу за Індексом глобальної конкурентоспроможності

Роки		
2014	2015	2016
84	76	79

З таблиці 2 ми можемо побачити, що після періоду відносного покращання рейтингу в 2014–2015 рр. (84-е, 76-е та 79-е місце відповідно) країна наближається до дев'ятої десятки країн, де вона перебувала до цього. Як і в рейтингу за минулий рік, Україна знаходиться в групі латиноамериканських та африканських країн, що розвиваються. Нашими безпосередніми сусідами за рейтингом конкурентоспроможності є Гватемала і Таджикистан.

Зниження попиту на вітчизняну продукцію легкої промисловості серед товарів широкого вжитку зумовлено насамперед високою собівартістю вітчизняних товарів легкої промисловості (унаслідок зростання цін на сировину та енергоносії, через дорогі банківські кредити), що створило велику різницю між цінами на товари та купівельною спроможністю населення, а також суттєвою часткою імпортованих товарів, які ввозяться контрабандою. За даними Укрлегпрому, легальний імпортований товарів легкої промисловості щорічно перевищує вітчизняне виробництво. Це можна пояснити відсутністю нормативно-правового забезпечення щодо стимулювання вітчизняного виробництва. Аналіз структури операційних витрат підприємств легкої промисловості можна побачити з (табл. 3).

Таблиця 3

Аналіз структури операційних витрат підприємств легкої промисловості [2]

Елементи операційних витрат	Роки					
	2013		2014		2015	
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%
Операційні витрати підприємства, в т.ч.:	4413,3	100	10268,6	100	12602,5	100
- матеріальні витрати	2043,2	46,3	4351,5	42,4	4982,6	39,5
- витрати на оплату праці	1036,3	23,5	2313,8	22,5	3404,4	27,0
- відрахування на соціальні заходи	370,4	8,4	779,9	7,6	1208,6	9,6
- амортизація	312,5	7,1	410,5	4	418,7	3,3
- інші операційні витрати	650,9	14,7	2412,9	23,5	2588,6	20,6

З таблиці 3 видно зміни витрат підприємства протягом трьох досліджуваних років. Помітно, що показники витрат на оплату праці з роками підвищуються, що в свою чергу пояснюється зростанням кількості працівників та збільшенням рівня оплати праці. Витрати на соціальні заходи в 2015 році перевищують рівень витрат за 2013 в три рази. Також помітне збільшення матеріальних витрат в незначній різниці з попередніми роками.

Для того, щоб знизити трудомісткість продукції, вартість сировини, матеріалів, енергії та поліпшити використання основних виробничих фондів потрібно виконати ряд умов (див. рисунок).

Зниження трудомісткості послуг	Економія сировини, матеріалів, палива та енергії	Поліпшити використання основних виробничих фондів
<ul style="list-style-type: none"> • Механізація та автоматизація виробництва. • Розробка і використання прогресивних технологій. • Зміна та модернізація застарілого обладнання. 	<ul style="list-style-type: none"> • Використання ресурсозберігаючих технологічних процесів. • Зменшення витрат доходів. • Вторинне використання матеріалів. 	<ul style="list-style-type: none"> • Зниження витрат на ремонт шляхом подовження міжремонтного періоду. • Ліквідація нерегламентованих простоїв. • Збільшення терміну служби машин.

Рисунок. Шляхи зниження витрат на підприємствах легкої промисловості

З рисунка ми можемо побачити, актуальною задачею є зниження трудомісткості послуг, що надаються, зростання продуктивності праці, скорочення чисельності адміністративно-обслуговуючого персоналу. Також важливе значення для підвищення продуктивності праці має належна її організація: підготовка робочого місця, повне його завантаження, використання передових методів і прийомів праці. Використання основних фондів впливає на розмір витрат через розмір амортизаційних відрахувань.

Висновки. Узагальнення результатів аналізу дають можливість зробити висновок, що підприємства швейної промисловості потребують реабілітації на мікро- та макрорівні. Задля ефективнішого розвитку легкої промисловості доцільним вважаємо застосування таких заходів: забезпечення стабільності господарського, податкового та митного законодавства, що сприятиме залученню інвестицій; здійснення жорсткішого контролю під час ввезення швейних виробів для запобігання контрабанді; спрямування діяльності підприємств на підвищення якості продукції та розширення асортименту відповідно до вимог ринку; зменшення частки виробництва за давальницькою схемою за рахунок випуску продукції відповідної якості на внутрішній ринок.

Список використаних джерел:

1. Плотніченко І. Б. Сучасний стан та перспективи розвитку швейної промисловості України / І. Б. Плотніченко. // Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку – 2012. – № 1. – С. 109–114.
2. Кулемзіна О. В. Шляхи управління та оптимізації витрат [Електронний ресурс] / О. В. Кулемзіна // Економікс. – 2011. – Режим доступу до ресурсу: http://www.rusnauka.com/28_PRNT_2011/Economics/6_93860.doc.htm.
3. Фандель Г. Теорія виробництва і витрат [Текст]: / Г. Фандель ; пер. з нім. М. Г. Грещака. – К. : Таксон, 2000. – С. 520.
4. Бутинець Ф. Ф. Особливості бухгалтерського обліку в США (Peculiarities of accounting in the USA) [Текст] / переклад з англійської мови; за ред. д.е.н. проф. Ф. Ф. Бутинця. – Житомир : ЖІТІ, 1997. – С. 559.
5. Мельник Л. Г. Економіка підприємства: конспект лекцій: навч. посібник / Л. Г. Мельник, О. І. Корінцева – Суми : ВТД «Університетська книга», 2004. – С. 412.
6. Турило А. М. Управління витратами підприємства : навч. посіб. / А. М. Турило, Ю. Б. Кравчук, А. А. Турило – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – С. 120.
7. Податковий Кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
8. Касьян Л. Е. Стан та перспективи розвитку легкої промисловості України / Л. Е. Касьян // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2016. – № 1. – С. 150–153.
9. Позиція України в рейтингу країн світу за індексом глобальної конкурентоспроможності 2015–2016 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://edclub.com.ua/analitika/pozyciya-ukrayiny-v-reytingu-krayin-svitu-za-indeksom-globalnoyi-konkurentospromozhnosti-0>.